

perepilt

on uus rubriik, kus pereliikmed räägivad teineteisest.

Jaku ja Pepa

Vanem vend **Jaak Aaviksoo** (49aastane, pikkus 198 sentimeetrit), on hariduselt füüsik. Nüüd teist ametiaega Tartu ülikooli rektor.

Noorem vend **Peep Aaviksoo** (47aastane, pikkus 192 sentimeetrit) mängis Kalevis korvpalli ja õppis kehakultuuri. Praegu ametis EMT peadirektori ja juhatuse esimehena.

Vendade lapsepõlv möödus Tartus, mõlemad mängisid EPA võimlas korvpalli ja õppisid Miina Härma koolis. Isa **Ülo** töötas Lõuna Kõrgepingevõrkude eksploatatsioonitalituse juhatajana ja ema **Laine** ülikooli raamatupidajana. Vanemad kutsusid poisse Jakuks (Jaak) ja Pepaks (Peep).

Intervjuu: Juhani Püttsepp

JAKU:

Elasime Pälsoni tänavas, EPA võimla, endise Maarja kiriku vastas, vanas kirikuõpetaja majas. Algul kolmandal korrusel, 1968 kolisime esimesele korrusele. Peebuga oli meil kahe peale üks tuba. Õppimiseks oli, jah, üks laud.

Aastal 1961, kui Miina Härma kooli esimesse klassi läksin, algas seal inglise keele erikooli ajajärk. Vennal rohkem valikuid ei olnud kui mulle järgi tulla.

Korvpalli sattumisel mängis päris kindlasti rolli EPA võimla lähedalolu, vaatasime ringi trennides, võistlustel, seal käisid ju NSVL meistriliiga mängud. Suure saali sissekäigul peatas mind August Sökk: “Kui vana sa oled, kui pikk sa oled?” Olin piisavalt pikk.

Ülikooli ajal Ilmar Kullam rääkis: “Sina, pikk poiss, pead rohkem mängima kui füüsikat uurima.” Pidin pea-aegu vastu küsima, kas ta Ohmi seadust teab. Valisin ikka füüsika.

Peep tuli võimlasse minust sõltumata. Et tal oli aastaid kaks ja kopikaid vähem, ei saanud me plat-sil kokku.

Mina olin äär ja hädapärast tsender, tema, kuus sentimeetrit lühem, ääre- ja tagamängija.

Üks asi oli EPA võimla trenn, aga teist sama palju andis väljak Toome orus Vallikraavi tänavas, seal, kus kasvab nüüd malts ja sammalduvad tribüünid. Mängisime õhtul niikaua, kuni palli nägi. Aga vennasega oli nii, et mida aeg edasi, seda tõsisemalt ta pallimängu võttis.

Peep on üsna enesekindel, aga samas ka päris hea meeskonnamängija. Nagu korvpalliplatsil nii ka professionaalses elus. Arvan, et see on päris mõistlik tasakaal.

Toomemägi ei tähendanud ainult korvpalliplatsi, vaid ka luuremänge ja suusatamist. Panin oma maja juures suusad alla ja sõitsin Kassitoomele. Seal olid hüpped. Jõudsin viimaks niikaugele, et julgesin igalt poolt alla lasta.

Mäletan, olime päris väikesed, kui suusatasime Elvast Tartusse. Isa võttis nõõrijupi kaasa, juhuks kui Peep peaks ära väsima. Peebul tõusis aga palavik, nemad isaga jätsid sõidu pooleli, mina panin aga otse Tartusse.

Meil oli huvi niisuguse kirjanduse vastu, mida siis illegaalseks nimetati. “Vabadussõja ajalugu”, “Loomade farm” ja “1984”.

Üks Vonneguti teostest tuli Jugoslaaviast, praegune Stockholmi professor Ülo Langel tõi selle sealt malevas käies kaasa. See oli enne, kui meie kätte jõudis, juba vähemalt 50 inimese käes olnud.

Lugesin kõhuli, jalad ülevad, vanemad õpetasid, et nii tuleb mõistus pähe.

Vahel lugesime liiga kaua, juba voodis ja teki all. Emaga oli, ma mäletan, silmade hoidmisest juttu. Isa hoidis end tähtsamate märkuste jaoks.

Taskulamp, millega teki all sai loetud, oli hiinakas. Hea, kui kahe patareiga, veel uhkem, kui kolmega. Ma arvan, et olin suurem lugeja kui vend. Mul oli 48-leheküljeline kaustik lugemispäevikut täis kirjutatud,

KUUS SENTIMEETRIT: Lühem Peep pikemale Jaagu-le: “Kogu elu oled sa mul selja peal olnud!”

igal leheküljel neli-viis raamatut, autor, pealkiri, sisu ka väga lühidalt.

Naapurivisa viktoriini võitmise eest sain 1968 preemiareisi Soome. Peale muude asjade töin sealt kaks pakki Wrigleyse närimiskummi. See oli kõige odavam sort, meil oli taskuraha ainult 18 marka.

Kokku oli nätsu kümme lehte, lõikasin need kääridega ribadeks, igaüks klassist sai kaheksamillimeetri-se jupi.

Tegime Peebuga palju asju koos, aga mitte niipalju õppimist. Ei usugi, et ta niisugust abi oleks vajanud. Vennas ei saanud ainult aru, miks ta peab rohkem õppima kui mina.

Ega Peebu õppimisel midagi häda olnud, muud huvitavad asjad tulid vahele. Saada Lääne plaate ümberlindistamiseks, tema jaoks oli selles rohkem huvi. Plaat sai välismaal käijate käest, mustalt turult üsna rasvase raha eest, võistlusreisidelt.

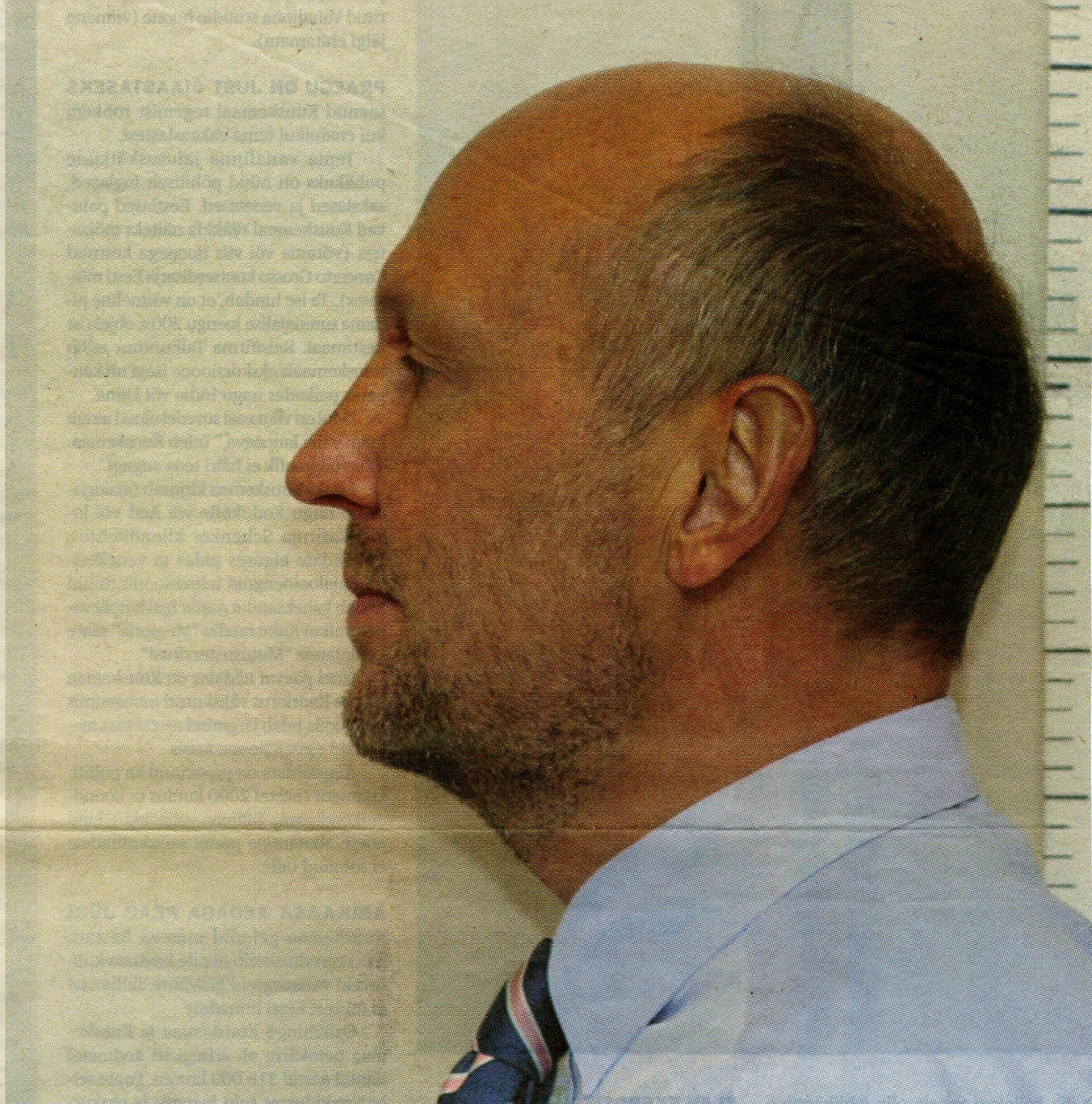
Kui tööle läksin, oli esimene kuupalk 105 rubla, aga plaadihinnad küündisid 100 ja 200 rublani. Värsked ja uued oli kallid, kui plaat suisa pröksus ja üle viskas, sai ka vähema raha eest. Esimese plaadi, Beatlesi “Sergeant Pepper’s Lonely Hearts Club Band”, saime Igor Gräzini käest.

Mõnigi praegune üsna tuntuks saanud ärimees tegi nii algust. Peebul oli seda soont ikka rohkem kui mul.

Tegime Raplamaal Kodilas emapoolse vanaema Adeele juures heinatööd ja ehitustööd, suve lõpus andis vanaema raha.

Ühe suve teenistuse eest ostime mina ratta, Peep maki. Siis tuli Peep küsima: “Anna mulle ratast!” Mina näitasin makiketaste peale: “Sinu rattad on seal!”

Pikad juuksed, laiad püksid, kõva muusika. Vanemate suhtumine oli rahulik. Mingit maailmavaatelist

pragamist ma küll ei mäleta. Isa oli ükskord kööki ema juurde läinud ja küsinud: “Vaata, kas mul on juba auk pea sees.” Nii kõvasti muusika tagus.

Teinekord Peep seletas emale, et makk on põhjas seepärast, et mõnda lugu peab isegi tagumik tundma.

Juuksed kraale ei tohtinud ulatuda, siis ema köolutas neid Peebul ja vend läks kooli, kuus ülemist sarginööpi lahti.

Beatles, Rolling Stones, Led Zeppelin. Mina olin rohkem klassikalisema roki pooldaja. Aga Zeppelin oli vahest mõlema lemmik.

Need lindid on kuskil keldris alles, ja makk, hallis puukastis krapp. Putitamist vajaks, mõned rattad roostetanud, aga kas nende lintide pealt enam muusikat kuuleks?

Kui vennas läks sõjaväkke, ehk Riia ASKsse korvpalli mängima, siis ta Pälsoni tänavalt kadus ja tagasi enam ei tulnudki. Ta oli selline vabakäigu sõjaväelane. Mina teda küll mundris pole näinud, ka pildi peal mitte. Vorm olevat tal vanaema juures nagis rippunud. Pärast läks Peep Harju KEKi.

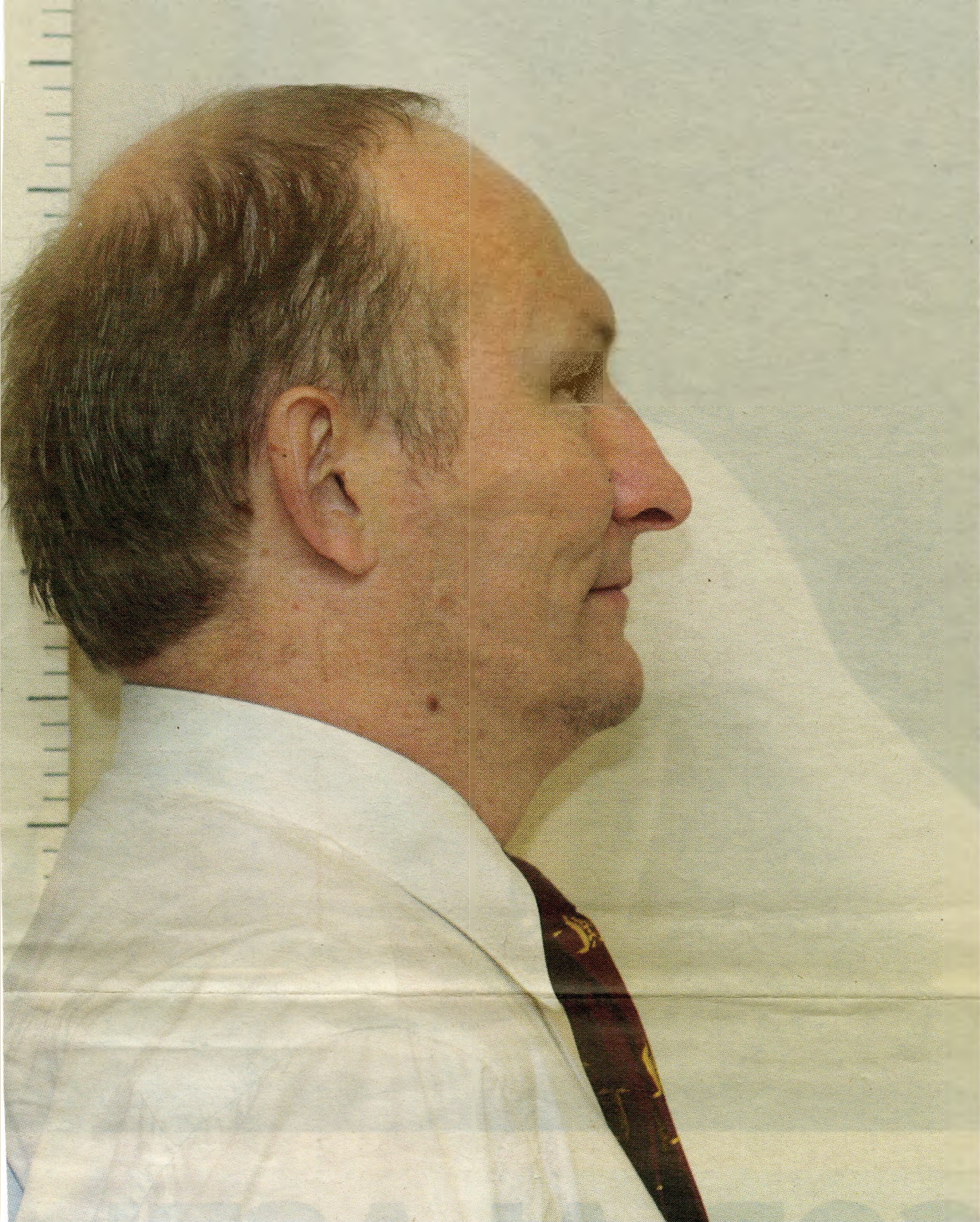
Spordimehe elustiil talle sobis. Temas on kõva annus joont: “Teen seda, mida ise tahan. Tahan midagi muud teha, siis teen seda ka.”

Spordimeheks on ta jäänud tänaseni, kindlasti käib sinna juurde soov võita ja midagi saavutada.

Ega me väga tihedalt ei suhtle, suhtlusringkonnad on olnud erinevad. Palju Tartu ülikool ja EMT ikka kokku saavad. On väidetud, et meil on korruptiivne suhe, kuna Tartu ülikool on EMT klient.

Kohtume mitmesugustel konverentsidel. Kui vähegi võimalik, olen osa võtnud olümpiakomitee täitevkomitee koosolekutest, ka Peep peab neid oluliseks.

Need lühikeste kohtumiste jutud on asjalikud, la-

hendame isiklikke küsimusi. Näiteks küsis vend nõu, kuhu poeg õppima saata.

PEPA:

Läksin August Soku juurde korvitrenni seitsmeaastaselt, tahtmine oli nii suur. Puudusin treeningutest väga harva, kaptenina pidin vastutama, kui teised vennad puudusid. Sealt saadik ei saa ma aru, kui keegi hilineb. Meeskonnas olid veel hilisem Postimehe toimetaja Vahur Kalmre, doktor Mart Kull, TPI haldusprorektor Peep Joonas. Võitsime Tartu laste ja noorte spordikooli, treener Eha Sügise õpilasi 74:0.

Ma olen ikka oluliselt rohkem korvpallur kui Jaak, olen pallimängu eest raha teeninud. 1976–1979 olin Kalevis, siis Tamma (Aleksi Tammiste) ja Salumets olid veel tegijad.

On öeldud, et spordimees, see ei ole päris tõsine mees. Aga kui teised tegid nurga taga suitsu, siis spordimehed tegid trenni.

Meil vennaga on teatud hulk ambitsiooni kuskilt sisse tulnud, oleme valmis selle nimel hullupööra töötama. Treenerid Arne Laos, August Sock ja Ilmar Kullam mängisid meie isiksuste kujunemisel suuremat rolli kui kooliõpetajad.

Plaatide lindistamine ja Luxemburgi raadio kuulamine, see käis tolleaegse koolipoisi elu juurde. Kahe peale ostsime raadio Sümfoonია, suurte kastidega. 400 rubla eest!

Vanaema juures teenisime suvel raha. Läksime neli viis hommikul isaga välja lehma heina tegema. Isa rääkis, et kastega pidi olema kerge niita.

Olen piisavalt laisk, et probleemid ära lahendada.

KUI OLIN VEEL VÄIKENE MEES: Vennad Aaviksood mudilastena.

Kui pidime Jaaguga kartuleid võtma, kutsusin mina külast mehed, kes kartulid väikese taksi eest üles võtsid. Võtjad olid rahul, mul selg ka ei valutanud.

Plaadid kuulusid meie nooruses kättesaamatute asjade hulka, vajadus aga oli sellest asjast osa saada. Tänu spordile sain välismaal käia. Zeppelin 2 oli siis kõvem sõna kui 3. seeria BMW praegu.

Korraldada tunniks ajaks Pink Floyd'i "Dark side of

the mooni" vahetust Led Zeppelini kolmanda vastu oli suur kunst, keeruline logistika.

Hankida valutat, viia see üle, osta plaate, tuua need koju, lindistada, vahetada ja müüa, see oli tõsine ettevõtmine, kandev äriidee. Minu sissetulek ei olnud kooli lõpus palju väiksem vanemate kogusissetulekust.

Saime 25 rubla eest osta Suosikki vahelt ühe Zeppelini pildi. Raamisime selle ära, lakkisime raami üle, riputasime üles, see valvas siis meie und. Ma millegipärast kahtlustan, et plakat on sattunud venna pärandvara hulka.

Kuskil on lindistused 250 plaadilt. Paljudele ütleb midagi nimi Mandrake Memorial?

Muusikamaitse oli meil Jaaguga üks, 15 lemmikplaadi seas oli ehk 2-3 erinevat.

Käisin 1977 kevadel Lääne-Saksamaal. Võistlustel Kielis tegi üks mõjukas tegelane mulle pakkumise välismaale jääda. Veetsin kaaludes rahutu öö. Lõpuks keeldusin, paljuskki venna pärast, ära hüpates oleksin tema karjääri selgelt läbi lõiganud.

Boney M plaat tuli siis nädala alguses Saksamaal välja ja nädala lõpus oli see juba Tartu diskos. Soome polnud plaat siis veel jõudnud. See oli mulle maailmaajaloolise tähtsusega asi. See oli nagu seitsmenda seeria BMW.

Jaagule on välised, materiaalsed ja sümbolistlikud asjad olnud vähemtähtsad. Tema võitis üleliidulisi olümpiaade, ilma medalita sealt tagasi ei tulnud.

Isa pärand, mille vennas paremini vastu võttis, oli tappev loogika. Minu meelest lõi see Jaagul liiga varases nooruses välja.

Usun, et alt laienevad teksad olid meil linna esimese kümne seas. Minul isegi Lee'd, vennal Falmersid. Riie-tuse küsimustes olen Jaagust edevam.

Jaak ostis 35 rubla eest platvormkingad, mina panin vatti ninasse ja käisin nendega ringi.

Kui Jaak sai viktoriinivõidu eest 1968 auhinnaks Soome reisi, tõi ta sealt Lilioni mantli, Nokia kummikud ja nailonsärgi. See oli ainuke kord, kui olin õnnelik, et olen noorem vend, sest kõik need asjad jäid talle varsti väikeseks. Vennalt päritud nailonsärk tõstis mu väärtust oluliselt.

Sellelt Soome reisult tõi ta ka liitri pudeli kokakoolat, tahtis klassikaaslastele pakkuda. Ema andis ühes supilusika, aga Jaak ütles: "Anna parem desertlusikas!"

Mina olen rohkem hommikune inimene, Jaak vastupidi, luges öhtuti kaua. Väga suure kontsentratsiooni-võimega, pidi teda raamatu kohalt raputama, kui tahtsid midagi ütelda.

Tema lihtsalt ei saanud aru, kuidas ma nii loll olen.

Peep oma vennast Jaagust

Oma leiduri vaimuga sidus ta varba külge nõõri ja kinnitas teise otsa pistiku külge. Ei viitsinud enne uinumist enam voodist tõusta, siis tõmbas nõõriga stepsli seinast välja.

Ega Jaak kodus õppinud, kõik sai koolis selgeks. Kümnest klassi jättis vend vahele, lihtsalt igav oli.

Kuldpea. Ega see koolis minu elu kergemaks ei teinud. Ja tema lihtsalt ei saanud aru, kuidas ma nii loll olen.

Mina läksin kodust enne välja, juba ülikooli ajal, mängides Kalevis, elasin Tallinnas. Mul võttis naise otsimine kauem aega, vennas abiellus suhteliselt vara, algul jäid nad elama Pälsoni tänavale. Tartus käies olin sunnitud siis elutuppa ümber kolima.

Kui helistame, küsime kõigepealt: "Kas sa viibid Eestis?"

Me ei ole väga kokkuhoidvad. Üks meie vähestest ühistest traditsioonidest on jõulude esimene piha vanemate juures. Ema teeb hapukapsast ja seapraadi.

Vanemad tahavad, et lapsed rohkem kodus oleksid. Ütlevad: "Ega teist muidu kuule, kui loed lehest."

Olen vennale öelnud, et mida sa võitled seal ülikoolis tuuleveskitega, välismaal hinnataks sind mitu korda rohkem, aga tema ei jäta, ikka üritab.

Meid on segi aetud. Mind õnnitleti Vanemuise teatrist akadeemikuks valimise puhul.

Inimesed räägivad: "Ahhaa, sa oled ju Jaagu vend."

Mina vastu: "Ei, Jaak on minu vend."

Olen elus üritanud lihtsamalt läbi saada kui Jaak, ei otsi mitte niipalju õigust kui lahendusi. Õigus on pagana kallis ja tülikas asi. Ja pahatihti ei ole tagatipuks sellega midagi peale hakata.

Meile on omane sisemine saavutusvajadus. Saime selle Tartus Pälsoni tänaval elades, üle tee korvpallitrennist ja 400 meetri kauguselt, Miina Härma koolist.